
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

סוציולוגיה עירונית - 40255

תאריך עדכון אחרון 28-02-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 3

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: גאוגרפיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: אנגלית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): מריק שטרן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: marikshtern@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס זה מתקיים בשפה האנגלית.

הסוציולוגיה העירונית בוחנת את הדרך בה ערים מעצבות את חיי החברה, ומאידך כיצד תהליכים חברתיים מעצבים את המרחב העירוני, מתחילת המאה ה-20 ועד ימינו. בקורס נעסוק בשלושה מרכיבים חיוניים של הסוציולוגיה העירונית: (1) אופני ההתארגנות החברתית של תושבי העיר (2) המבנה הגאוגרפי והפיזי ושינויי לאורך התקופות (3) תהליכים חברתיים, כלכליים ופוליטיים ברמה הגלובלית והמקומית. נבחן את הקשר בין מרכיבים אלו ברמת המאקרו הגלובלית, רמת המאסו האזורית (הצפון מול הדרום, המזרח מול המערב), לבין תהליכים ברמת המיקרו - כגון תפיסת האדם הבודד בעיר הגדולה, חיי היום-יום העירוניים והאינטראקציות החברתיות בין תושבים וקהילות.

מלבד דוגמאות מהמתרחש בערים ברחבי העולם, הקורס יתמקד במקרי בוחן של ערים בישראל ובפרט בירושלים. כמדינה בתוך עימות אתנו-לאומי מתמשך, מרחבים עירוניים ישראליים מיוצרים בתוך מציאות מתנגשת של קולוניזציה והדרה מצד אחד, ומודרניזציה וגלובליזציה מאידך. בערים ישראליות, קהילות לאומיות, דתיות ואתניות מתחרות על שליטה, זהות ומשאבים חומריים. הקשר תנודתי זה יוצר מעבדה חיה ומעוררת לחקר חברות עירוניות עכשוויות ותיאוריה חברתית עירונית.

הקורס מסודר באופן כרונולוגי ותיאורטי כאחד, על מנת להדגיש את יחסי הגומלין של השינויים ההיסטוריים בנוף העירוני הגלובלי והישראלי עם נקודות מבט תיאורטיות האופייניות לכל תקופה. נתחיל במחשבה על החיים העירוניים כמבנה סוציולוגי ובחינת פרדיגמות מנוגדות להבנת המשמעות של מגורים בעיר. לאחר מכן אנו בוחנים את האופן שבו תהליכים מאקרו-כלכליים כגון דה-תיעוש, הפרדה מבנית, פירבור וג'נטריפיקציה עיצבו את פני החברה העירונית, ובדגש על דפוסי אי שוויון והדרה של קבוצות מוחלשות. נדון כיצד יישום תהליכים מסוג זה מתמקם בתוך ההקשר הישראלי. בנוסף, נבחן את תפקידה של הסביבה הבנויה בעיצוב אינטראקציות חברתיות, וכיצד המרחב העירוני קשור למנגנונים של שליטה חברתית ופוליטית רשמית ובלתי פורמלית. שאלות של כוח (במובן הפוליטי (חיוניות להבנת אופן פעולתה של העיר, באופן משמעותי יותר בהקשר של קונפליקטים פוליטיים וחברתיים ישראלים: מי מקבל החלטות לגבי המרחב העירוני, למי שייכים מקומות ציבוריים ומי נכלל?

מבנה הקורס הינו ייחודי - והוא בנוי על שבעה מפגשי ערב ארוכים (שלוש שעות כ"א) וארבעה סיורי שטח בירושלים (ארבע שעות כ"א)

תאריכי הסיורים (ימי חמישי, 9:00-13:00 : 29/3, 7/4, 28/4, 9/5)

מטרות הקורס:

- א. הכרות ולמידה עם טקסטים קאנוניים בתחום הסוציולוגיה העירונית
- ב. גיבוש יכולת ניתוח חברתי-פוליטי של תהליכים עירוניים מקומיים והבנתם בתוך ההקשר הגלובלי
- ג. העמקת הידע על הסוציולוגיה העירונית של ערים בישראל בכלל, ובפרט בירושלים

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הערכת הציון הסופי של הקורס תתבסס על שלושה מרכיבים: (1) נוכחות בהרצאות ובסדורים והשתתפות בדיונים; (2) מטלת קריאה – מענה לשאלות על חומרי הקריאה (שני עמודים כל אחת, שלושה דוחות בסה"כ); ו (3) מטלת כתיבה מסכמת

1. נוכחות והשתתפות בכיתה ובסדורים (20% מהציון הסופי): מומלץ מאוד להשתתף בדיונים בכיתה ובסדורים. נערוך דיונים כיתתיים רבים המבוססים על חומרי הקריאה בסילבוס וכן על מקורות אחרים. מצופה מן התלמידים לסיים את קריאת החובה שהוקצו לפני השיעור בכל שבוע.

2. מטלות קריאה (30% מהציון הסופי): שלוש פעמים במהלך הסמסטר תפורסם שאלה ב- Moodle על פריט קריאה מרשימת הקריאה. על התלמידים להפגין הבנה של הטקסט וגם יכולת ניתוח ופרשנות אישית. התשובות (אורך-עד שני עמודים, רווח כפול) יוגשו דרך מערכת moodle המקוונת בשבוע שלאחר מכן.

3. מטלת כתיבה סופית (50% מהציון הסופי): לסיכום הלמידה בקורס, על התלמידים להגיש עבודת גמר בסוף הקורס (אורך: 15 - 10 עמודים, רווח כפול). הסטודנטים יתבקשו לנתח מקרה בוחן בסוציולוגיה עירונית עכשווית בירושלים, תוך שימוש במושגים תיאורטיים שלמדנו בכיתה. מטרת המטלה היא ליישם נושאים שנדונו בקורס, תוך שימוש בחומרי הקריאה, ההרצאות בכיתה והסדורים.

דרישות נוכחות (%) :
90

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- 1# מהי עירוניות?
- 2# התפתחות החשיבה והמחקר על עירוניות
- 3# דפוסי הפרדה ומפגש בין קהילות בעיר
- 4# אי שוויון ואפליה מרחבית
- 5# הסביבה הבנויה והארגון החברתי
- 6# הזכות לעיר ומחאה
- 7# צריכה, תרבות ומגדר

חומר חובה לקריאה:

- Simmel, Georg. "(1903) 'The Metropolis and Mental Life'." *The Sociology of Georg Simmel* (1950): 409-424.
- Gonen, Amiram. "The changing ethnic geography of Israeli cities." *Studies in Israeli Ethnicity: after the ingathering* (1985): 25-38.
- Burgess, Ernest W. "The growth of the city: an introduction to a research project."

- In Urban ecology, pp. 71-78. Springer, Boston, MA, 2008.
- Dear, Michael. "Los Angeles and the Chicago School: invitation to a debate." *City & Community* 1, no. 1 (2002): 5-32.
- Massey, Douglas S. "America's Apartheid and the Urban Underclass: The Social Service Review Lecture." *Social Service Review* 68, no. 4 (1994): 471-87.
- Valentine, Gill. "Living with difference: reflections on geographies of encounter." *Progress in human geography* 32, no. 3 (2008): 323-337.
- Shtern, M. (2016). Urban neoliberalism vs. ethno-national division: The case of West Jerusalem's shopping malls. *Cities*, 52, 132-139.
- Newman, Kathe, and Elvin K. Wyly. 2006. "The Right to Stay Put, Revisited: Gentrification and Resistance to Displacement in New York City." *Urban Studies*, Vol. 43, No. 1, (23 - 57).
- Rosen, Gillad, and Eran Razin. "The rise of gated communities in Israel: Reflections on changing urban governance in a neo-liberal era." *Urban Studies* 46, no. 8 (2009): 1702-1722.
- Zaban, Hila. "'Once there were Moroccans here—today Americans' Gentrification and the housing market in the Baka neighborhood of Jerusalem." *City* 20, no. 3 (2016): 412-427.
- Jacobs, Jane. 1992. *The Death and Life of Great American Cities*. Vintage Books. Chapter 2: "The Uses of Sidewalks: Safety" (29-54)
- Harvey, David. "The right to the city." (2008): 23-40.
- Florida, Richard. "Cities and the creative class." *City & community* 2, no. 1 (2003): 3-19.
- Fenster, Tovi. "The right to the gendered city: Different formations of belonging in everyday life." *Journal of Gender Studies* 14, no. 3 (2005): 217-231.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 20 %
 הגשת עבודה 50 %
 הגשת תרגילים 30 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: